

IX. An matrimonium per falsos testes separatum, si postea apparuerit, Ecclesiam fuisse deceptam, sit redintegrandum. fol. Sic, 1138

X. Si relicta alicujus in secundas nuptias tranferit, an proles ex eis suscepta poterit copulari consanguineis prioris viri. fol. Non, 1141

Trigesima sexta & ultima Causa habet ij. Quaestiones.

Prima, an virginem opprimens raptum committat. Sic, 1143

II. An rapta raptori nubere possit. Utique, 1144

TERTIA PARS Est de Consecratione:

Quae V. Distinctiones duntaxat complectitur.

Prima, agit de consecratione Ecclesiarum, & Missarum celebratione, 1147

II. De sacramento Eucharistiae, 1164

III. De festivitatis per anni circulum celebrandis, 1198

IV. De Baptismi sacramento, 1205

V. De confirmatione & jejunio, 1240

DECRETI TOTALIS MATERIA PER METRA NOTATUR SEQUENTIA.

Decretum Domini Gratiani Tres habet partes principales.

PRIMA PARS

Est de Distinctionibus, quae sunt Cl. Et singulas Distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperient.

- 1 Primò quisque legat divinum jus hominisque, Pag. 1
2 Altera dat textum, quo nosces jura Quiritum, 3
3 Canonico varia juri dat nomina terna, 4
4 Quarta docet legum quae causa, modusque statuti, 5
5 Naturale probat jus immutabile quinta, 6
6 Sexta notat vitium distinctio ludificatum, 8
7 Septima signat eos, qui leges composuere, 10
8 Parte sub octava mores naturae pugnant, 11
9 Nona statuta tenet naturae cedere juri, 14
10 In decima Regum leges canon superabit, 17
11 Canonis & seclii superatur legibus usus, 21
12 Id, quod Roma tenet, discretio saepe reliquit, 24
13 Si te perplexum reddunt mala, tunc minus imple, 29
14 Non faciat levia: quò quis vitet graviora, 30
15 Canonis haec ortum dabit, apocryphosque libellos, 31
16 Suadet apostolici vim canonis ista teneri, 37
17 Auctor sit Papa, si Concilium celebretur, 46
18 Dicitur hic, quòd bis Synodus celebretur in anno, 49
19 Haec decretalis referat, quid epistola possit, 54
20 Bislenà, Papae sanctorum dogmata cedunt, 60
21 Inferiorum non judicat hac prohibente, 62
22 Ista locos distinguit & ordinat Ecclesiarum, 67
23 Ordinat haec omnes, majores, sive minores, 70
24 Post examen honos est ordinis attribuendus, 79
25 Optat apostolus hic, quòd sit sine crimine praesul, 80
26 Sit post baptismum contentus conjuge sola, 85
27 Nullus post factum praesumat nubere votum, 88
28 Ista sacrorum connubia pagina damnat, 90
29 Haec locus, & causa, tempus, persona notantur, 95
30 Connubium ter dena probat contra Manichaeos, ibid.
31 Tangitur hic, quòd contineant offerre volentes, 99
32 Desere presbyterum, qui scorta palam retinebit, 103
33 Lufori bigamovè facer non traditur ordo, 108
34 Faemina pontifici persona domestica non sit, 111
35 Non violentus praesul, sed sobrius esto, 117
36 Infruit haec, prudens quòd debeat esse sacrandus, 119
37 Haec prohibet legere gentilia metra sacratum, 121
38 Scripturas sacras sacrandus seire jubetur, 126
39 Vult haec pontifices callere negotia seclii, 129
40 Internis pars dena quater virtutibus ornat, ibid.
41 Sit modus ingressu, cunctis, verboque, ciboque, 133
42 Clericus hospitii peregrinos collocet omnis, 135
43 Factis & verbis doctor sis, atque pudicus, 137
44 Vites ingluviem, convivia sive tabernas, 140
45 Atque cave quenquam palmà linguavè fefire, 143

- 46 Respuit haec hominem distinctio litigiosum, 149
47 Non benè praepositos domui, cupidosque repelle, 151
48 Abjicitur sacrandus in hac, si neophytus sit, 154
49 Crimina non delet reliquorum, crimine vincetus, 155
50 An reparatur, habet pars quinquagesima, lapsus, 168
51 Sacrari vetat haec homines, quos pondera stringunt, 178
52 Praepositus primò datus hic praeposterus ordo, 180
53 Est ratio, ne quis annexos ordinet ullos, 181
54 Haec prohibet servos sine libertate sacrari, ibid.
55 Caesos ista viros rejicit, membrisque carentes, 188
56 Condemnatur in hac generatio presbyterorum, 192
57 Qui baptizatur aeger, manet ordinis expertus, 196
58 Haec vetat abbate monachos nolente sacrari, ibid.
59 Officium negat haec, nisi sit benè quisque probatus, ibid.
60 In sacris praesul, vult sexagesima, quòd sit, 198
61 Non in pontifices laicos assumere debes, 199
62 Clerus, plebs, princeps: hic eligit, haec petit, hic vult, 204
63 Usurpans laicus id ut eligat, audiat istam, 205
64 Pars haec pontifices jubet à tribus esse sacrandos, 216
65 Ut facretur ab omnibus Archiepiscopus, haec vult, 218
66 Cum dissensio sit, à pluribus edita stabunt, 221
67 Presbyter institui valet hic à Praesule solo, ibid.
68 Si dubius Praesul quos ordinet, hi resacrentur, ibid.
69 Si benedictus erit, lectoratum dabit Abbas, 223
70 Expertes tituli pars septuagesima pellit, 224
71 Respice dicta patrum, ne promoveas alienum, ibid.
72 Ulli non detur missoria, ni rogitetur, 226
73 Illius haec nobis formam distinctio praebet, 227
74 Invitus nullus erit hic ad sacra trahendus, 228
75 Distinguit tempus haec, in quo promoveantur, 231
76 Temporibus, vult haec, nos jejunare quaternis, 233
77 Rectos indicat haec modulos interstitiorum, 237
78 Ista dat annorum numerum, quo promovearis, 239
79 Ad Cardinales spectat electio Papae, 240
80 Urbes Praesulibus pars octogesima tradit, 243
81 Crimine quòd careat sacrandus, in hac replicatur, 244
82 Praesul pauperibus dabis: & lapsos reparabis, 251
83 Nunquam peccatis consensum des alienis, 254
84 Solicitus quòd sis, & monogamus, jubet ista, 255
85 Non Praesul fies, hospes nisi nosceris esse, 257
86 Corrigito, doceas, des: sed non turpibus ullis, 258
87 Libertos, inopes, viduas defendere debes, 263
88 Respuitur clerus opus exercens, & avarus, 265
89 Ista beneficia te dispensare docebit, 269
90 Placat discordes pars nonagesima fratres, 271
91 Arte parabis opes, nisi sint fatis Ecclesiae res, 273
92 Haec plùs corde probat Domino, quàm voce canendum, 274

Decretum abbreviatum

93 Hæc dat obedire majoribus inferiores,	276	2 Accufans verbo non vincis fimplice Præful,	487
94 Subleuita vices Papæ gestare valebit,	285	3 Quærere iudiciura nunquam debes alienum,	ibid.
95 Presbyteris præfente licent hic Præfulc multa,	286	4 Externi veniant, fi fit fententia difcoors,	489
96 Hic fecli Princeps non ordinet Ecclefie res,	290	5 Si cadit accufator, erit reus exoneratus,	491
97 Ecclefie precibus huic Princeps auxilietur,	299	VII. CAUSA.	
98 Vult jus muniri peregrinos quinque figillis,	301	Septima Pontificem tangit cathedram repetentem.	
99 Univerfalem nullum finit ifta vocari,	302	<i>Dua quæftiones feptimæ caufæ.</i>	
100 Pallia Præfatis donat centefima multis,	304	1 Præfulc vivente nullis det Pontificatum,	491
101 Abfit, ut una duos habeat provincia patres,	308	2 Nec cathedram repetit Præful, quam fponfè reliquit,	511
DECRETI SECUNDA PARS			
<i>principalis eft de Causis: qua funt xxxvj.</i>			
I. CAUSA.			
Causa prior labem condemnat Simonialem.			
<i>Septem quæftiones primæ caufæ.</i>			
1 Delinquit, qui res mercatur fpirituales,	308	1 Vult jus, ne ftatnat fuccefforem fibi Præful,	512
2 Ecclefias intrans non cogatur dare nummos,	352	2 Nullus amicorum mihi proffit, ut eligar inde,	519
3 Si pro præbendis dederis quid, dicere Simon,	356	3 Detur ab electo vitandi cautio damni,	ibid.
4 Ignaros maculant natos delicta paterna,	363	4 Linquendus non eft (nifi fit fententia) Præful,	520
5 Vult rigor, ut linquat natus fibi, quæ pater emit,	367	5 Ad dimiffa redire nequis Papæ fine fcriptis,	521
6 Ordinet ignaros, fi quos Simon, tolerantur,	369	IX. CAUSA.	
7 Hærefin abjurans Præful poterit tolerari,	370	Solvere non vetat alienos, atque ligare.	
II. CAUSA.			
Accufare docet, ac appellare fecunda.			
<i>Octo quæftiones fecundæ caufæ, & in ea quinta præcedit quartam.</i>			
1 Si fit caufa patens, juris non quæritur ordo,	382	<i>Tres quæftiones nonæ caufæ.</i>	
2 Nemo fuis rebus dijndicet expoliatum,	391	1 Bannitus Præful nequit ordinis effe minifter,	521
3 Talio punit eos, qui falfo crimina ponunt,	392	2 Alterius patriæ Clerum tondere vetamus,	523
5 Si cadit accufans, fe non purget reus inde,	395	3 Pontificis Clerum Primas non ordinet ullum,	526
4 Per testes binos Præful convincitur aptos,	404	X. CAUSA.	
6 Qui caufas differt appellans rejciatur,	406	Dena dat, in fagra quid fumat Epifcopus æde.	
7 Arguit inferior majorem crimine vincitum,	419	<i>Tres quæftiones decimæ caufæ.</i>	
8 Mandato legis datur accufatio fcriptis,	436	1 Basilicæ juri fubduntur Pontificali,	532
III. CAUSA.			
Tertia reftituenus tempus dabit induciarum.			
<i>Undecim quæftiones tertie caufæ.</i>			
1 Singula reftituit jus omnibus expoliatis,	438	2 Nullus Ecclefie Præful fructus alienet,	535
2 Inducias debet varias fpoliatus habere,	440	3 Nil præter folidos præfumat quærere binos,	540
3 Inducias varium dat tertia quæftio tempus,	442	XI. CAUSA.	
4 Accufare nequit hominem vir turpis honeftum,	444	Præfignens undena forum ligat, atque relaxat.	
5 Ipla domeftica vox nulli noet, aut inimica,	446	<i>Tres quæftiones undecimæ caufæ.</i>	
6 Sub cenfore reum proprio producere debes,	450	1 Non coram Laico Clericus producit ullus,	544
7 Hic non condemnet, fimilis quem culpa remordet,	454	2 Officii punit talis fufpenfio culpas,	557
8 Solus Pontificem Judex non judicet unquam,	459	3 Seu bona, feu mala fit fententia, dico timendam,	ibid.
9 Pellitur accufans abfentem, testificansque,	460	XII. CAUSA.	
10 Submoveri à reliquis testem defectus in uno,	463	Ecclefie res ac proprias bifena docebit.	
11 Mutua nunquam fit delatio jure vetante,	464	<i>Quinque quæftiones duodecimæ caufæ.</i>	
IV. CAUSA.			
Quarta quis acculet, quis poffit testificari.			
<i>Sex quæftiones quartæ caufæ.</i>			
1 Accufare nequit aliquos anathemate vincus,	465	1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere,	587
2 Impubes testis in caufa criminis hand eft,	467	2 Accipiens vel emens res Ecclefie, fibi reddat,	597
3 Qui nequit accufare, nequibit testificari,	ibid.	3 Linquas Ecclefie totum, quod habebis ab illa,	620
4 Testis & accufans nemo fimul effe valebit,	469	4 Ex re communi quæfitas divide terras,	621
5 Non eft stringendus anathemate, qui nequit effe,	471	5 Si fortaffe voles testari, de proprio des,	622
6 Pontificis delator agit civilia tantum,	ibid.	XIII. CAUSA.	
V. CAUSA.			
Quinta vocare docet, delatoremque ferire.			
<i>Sex quæftiones quintæ caufæ.</i>			
1 Multant fcriptorem famofi flagra libelli,	472	Tertia post decimas decimas & funera tractat.	
2 Est condemmandus femel, & bis, terque vocandus,	473	<i>Dua quæftiones tredecimæ caufæ.</i>	
3 Nemo procuret crimen, civilia curet,	474	1 Ecclefie dande baptifimali decimæ funt,	624
4 Præfulis in Synodo fit condemnatio fola,	475	2 Tempora longa trahunt jus funeris & decimarum,	626
5 Celans crimen obeft multò plùs, quàm manifefans,	476	XIV. CAUSA.	
6 Aut caput, aut lingua delatori capuletur,	478	Improbat ufuras post denam quarta voraces.	
VI. CAUSA.			
Sexta dat infames, delatos atque forenfes.			
<i>Quinque quæftiones sextæ caufæ.</i>			
1 Non accufabunt infames fimonialem,	480	<i>Sex quæftiones decimæ quartæ caufæ.</i>	
		1 Quifque poteft licitè fua quærere, dummodò non plus,	637
		2 Pro propria valet Ecclefia quis testificari,	638
		3 Si tulerit plùs, quàm dederit quis, fœnus habetur,	639
		4 Non petat ufuras Laicus vel Clericus ullas,	640
		5 Ex malè quæfitis elemofyna non fit egenis,	642
		6 Si malè parta tenet, dignè non ponitet ullus,	645
		XV. CAUSA.	
		In dena quinta furor & mulier memorantur.	
		<i>Octo quæftiones decimæ quintæ caufæ.</i>	
		1 In furia penam non des: nam fat furor urget,	647
		2 Pro patrociniis non quærat munera Clerus,	652
		3 Solà voce nequis condemnari mulieris,	ibid.
		4 Nullas luce Dei caufas tractare valemus,	654
		5 Infami detur purgatio probra neganti,	655
		6 Extorquenda rei panis confeflio non eft,	ibid.
		7 Solus non tollit Præful, quem præftat honorem,	657
		8 Ordine	

8 Ordine non sumpto tua te probra facta repellent, 659

XVI. CAUSA.

In sexta decima præbent Monachi sacramenta. Septem quaestiones decima sexta causa. Et in ea quinta quaestio tertium locum occupat.

- 1 Dantur in hac Monachi pastores Ecclesiarum, 661
2 Pleno possessas dabit Abbas jure Capellas, 683
5 Ecclesias jure terre non vendicat Abbas, 685
3 Temporis Ecclesie tollit præscriptio jura, 686
4 Hæc quadragesima dabit domibus jus religiosas, 693
6 Usurpans sine judicio rem, decidet à re, 694
7 Si dedit Ecclesiam laicus, non hanc retinebis, 696

XVII. CAUSA.

Septima post decimam prohibet dissolvere vota. Quatuor quaestiones Cause decima septima.

- 1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota, 707
2 Gonfaldus tenuit sua, quæ dimiserat æger, 708
3 Abbas ad propria Monachum nunquam finat ire, 709
4 Dum redit illicitè, quæ contulit, illa manebunt, 710

XVIII. CAUSA.

Fratribus Abbatem bis nona dat instituentium. Dux quaestiones decima octava causa.

- 1 Si Monachus fiat Præful: bona parta bipartit, 721
2 Instituit Præful Abbatas à grege lectos, 722

XIX. CAUSA.

Dat decima nona Præful Clero Monachatum. Tres quaestiones decima nona causa.

- 1 Pontifices Clerum non impediunt monachandum, 731
2 Præful nolente claustrum bene Clericus intrat, 732
3 Multus Canonicos canon prohibet monachari, ibid.

XX. CAUSA.

Bisdenâ pueri traduntur religioni. Quatuor quaestiones vigesima causa.

- 1 Quem pater offert, si placet exit, eum fit adultus, 735
2 Extrahit à claustrum puerum pater illicitè, si vult, 738
3 Cogitur invitus nemo retinere cucullam, 739
4 Strictius ad claustrum Monacho transire licebit, 742

XXI. CAUSA.

Ter septena docet, vestes gestare decentes. Quinque quaestiones vigesima prima causa.

- 1 Prima fit ex titulo: fit commendata secunda, 743
2 Præfulis Ecclesiam sine scriptis nemo relinquat, 744
3 Hæc prohibet Clero tractare negotia seclii, 746
4 Vestibus hic claris iahibetur Clericus uti, 747
5 Si proprium linguas censorem, sis anathema, 749

XXII. CAUSA.

Jurantes falsum damnat bisdena secunda. Quinque quaestiones vigesima secunda causa.

- 1 Peccat perjurus non jurans quando necesse, 750
2 Non est perjurus, jurans, veluti putat esse, 755
3 Pare majori, quanquam malus esse putetur, 762
4 Debent jurata mutari, turpia si sint, 763
5 Si perjurare cogis, perjurus haberis, 769

XXIII. CAUSA.

Bisdenâ ternâ tractantur bellica gesta. Octo quaestiones vigesima tertia causa.

- 1 Ex justa causa multis licet arma movere, 776
2 Pro rebus licitè bellum geritur repetendis, 779
3 Jus est, dum læsis sociis succurritur armis, 780
4 Inferri vindicta valet, quæ crimina purget, 784
5 Occidens Judex perverfos inde meretur, 809
6 Ad bona præcipiunt compelli jura malignos, 825
7 Ecclesie rebus sunt hæretici spoliandi, 828
8 Si sis de clero, tu nunquam belliger esto, 830

XXIV. CAUSA.

Hæresiarum dat nomina bisduodena. Tres quaestiones vigesima quarta causa.

- 1 Si sis hæreticus: tua fit sententia nulla, 842
2 Sunt post facta mali nonnunquam corripiendi, 858
3 Ob domini labem non damnetur domus ejus, 861

XXV. CAUSA.

Bisdenâ quintâ sunt privilegia tacta. Dux quaestiones vigesima quinta causa.

- 1 Tuta fit Ecclesia, quam lex privata tuetur, 879
2 Et si subsequitur lex altera, derogat illi, 884

XXVI. CAUSA.

Bisdenâ sextâ sunt fortilegi reprobati. Septem quaestiones vigesima sexta causa.

- 1 Qui ventura sciunt per sortes, fortilegi sunt, 890
2 Peccat, qui scriptis vel sortibus addita quaerit, ibid.
3 A Persis reprobræ fumunt exordia sortes, 894
4 Quatuor his genera Varro fert sortibus esse, ibid.
5 Cessent fortilegi, ne sint anathemate stricti, 896
6 Quando necesse subest, victos à Præfule solves, 904
7 Ægris non dentur pœnæ, sed notificentur, 908

XXVII. CAUSA.

Edocet an sponsas ducant ter nona voventes. Dux quaestiones vigesima septima causa.

- 1 Si fit solenne, dirimit connubia votum, 913
2 Sponsum sponsa, virum non uxor deserit unquam, 926

XXVIII. CAUSA.

Bisdenâ octavâ gentiles nubere nosces. Tres quaestiones vigesima octava causa.

- 1 Inter gentiles connubia dicimus esse, 941
2 Deserat uxorem vir Christum despicientem, 950
3 Vir post baptismum ducens aliam, bigamus fit, 951

XXIX. CAUSA.

Conjugium servile tenet vigesima nona. Dux quaestiones vigesima nona causa.

- 1 Connubii vires personæ dissipat error, 952
2 Infamia cui nupsit, dimittit libera servum, 953

XXX. CAUSA.

Terdenâ claret cognatio spiritualis. Quinque quaestiones trigesima causa.

- 1 Fonte levans proprium puerum, non vincula solvit, 956
2 Infantes prohibet jus conjugium celebrare, 960
3 Tu naturalem non jungito spirituali, ibid.
4 Uxor compatris uxoris non mihi nubat, 962
5 Pœdera non fiant clandestina conjugiorum, 963

XXXI. CAUSA.

Terdenâ primâ mœcho polluta negatur. Tres quaestiones trigesima prima causa.

- 1 Ni certis causis mœcham bene ducit adulter, 967
2 Invitam sponso non det natam pater ulli, 971
3 Tunc nisi consensum dederit, reliquo bene nubit, 973

XXXII. CAUSA.

An meretrix nubat, tangit terdena secunda. Octo quaestiones trigesima secunda causa.

- 1 Turpia linqentem bene ducit vir meretricem, 974
2 Obstet conjugio sacro complenda libido, 977
3 Liber avus neptem sponfat servo patre natam, 982
4 Illicito prolem coitu quaerat sibi nullus, ibid.
5 Non sine mente caro fertur violata puellæ, 988
6 Non valet uxorem mœchus vir linqere mœcham, 994
7 Non aliam ducas uxore superflite primâ, 995
8 Non duc gentilem, si spondeat esse fidelem, 1002

XXXIII. CAUSA.

Terdenâ ternâ friget, compunctio, votum. Quinque quaestiones trigesima tertia causa.

- 1 Si vir fit gelidus, ab eo sejungitur uxor, 1003
2 Nubere mœcha potest mœcho sejuncta marito, 1004
3 Quaeritur, an crimen purget contritio sola, 1012

TRACTATUS DE POENITENTIA,

habens septem Distinctiones, hic inseritur.

- 1 Ratiâ divina contritis crimina delet, 1012
2 Perditur hic divinus amor, non in Paradiso, 1041
3 Pœnam peccator bene pro vitis iterabit, 1061
4 Ista probat, dimissa semel peccata redire, 1077

Decretum abbreviat. in Versibus.

- 5 Ut purus fias pro crimine, plurima volvas, 1086
- 6 Crimina Presbytero proprio die, qui sapiens fit, 1090
- 7 Tandem lætus erit, qui continet gemet istic, 1092
Redeamus ad quartam questionem xxxij. Cause.
- 4 Reddito temporibus poscenti debita sacris, 1095
- 5 Mens utriusque nisi fit, non bene continet alter, 1097

XXXIV. CAUSA.

- Terdena quartâ nubit vivente marito.
Due questiones xxxiv. cause.
- 1 Morte viri dubia quæ nupfit, adultera non fit, 1103
 - 2 Reddatur primo conjunx hæc nupta secundo, ibid.

XXXV. CAUSA.

- Cognatos gradibus numerat trigesima quinta.
Decem questiones xxxv. cause.
- 1 Cognatam ducat propriam pro conjuge nemo, 1107
 - 2 Omnes uxoris consanguineas reprobabis, 1109
 - 3 Copula septenois gradibus talis prohibetur, ibid.
 - 4 Hic graduum numerus ætates respicit orbis, 1115
 - 5 Truncus ponitur hic cum ramis, ut docet arbor, 1116
 - 6 Edocet in testes assumi sexta parentes, 1133
 - 7 Filius esse nequit, incestu qui genitus sit, 1136
 - 8 Dispensat solus cum junctis sanguine Papa, ibid.
 - 9 Non bene se juncta connubia prisca reformes, 1138
 - 10 Non consanguineis prolem viduæ dato primi, 1141

XXXVI. CAUSA.

- Ultima de raptis tractabit causa puellis.
Due questiones xxxvj. cause.
- 1 Raptum committens per vim rapiendo puellam, 1143
 - 2 Hæc tibi jungetur, purgato crimine raptus, 1144

DECRETO TERTIA PARS ADJUNGITUR :

quæ est de Consecratione, quinque distinctiones continens.

- 1 Consecrat Ecclesias, Missasque canit tibi prima, 1147
- 2 Sacra tractat panis sacramenta secunda, 1164
- 3 Tertia dat ferias: & post jejunia ponit, 1198
- 4 Tempora baptismi distinctio quarta notavit, 1205
- 5 Frontes confirmans dabit ultima pneuma beatum, 1246

Explicunt versus peculiaves, quibus satis clarè universals materia Decreti comprehenditur.

Numerus ac Materia Causarum & Questionum.

Questiones Causarum sunt CLXXII.

Quæstio centuplex & septuagesima duplex,
Est in causarum tractatu ritè notata.

Quot quæstiones habeat qualibet causa, ostenditur per quinque carmina sequentia: in quibus sunt tot dictiones, quot sunt causa, scilicet xxxvj. Et quilibet dictio causam unam repræsentat. Prima dictio primam causam: secunda secundam, &c. Item, quot sunt literæ in qualibet dictione, tot sunt quæstiones sub illa causa per illam dictionem repræsentata. Verbi gratiâ: prima dictio, scilicet discere, quæ primam causam repræsentat, septem habet literas: & hoc significat, primam causam septem quæstiones continere. Secunda dictio est, causarum, ubi sunt octo literæ: ad denotandum, quod secunda causa habet octo quæstiones, & sic de aliis. Adverte tamen, quod superior numerus significat causas, & inferior quæstiones.

VERSUS.

1	2	3	4	5				
7	8	11	6	6				
<i>Disceve casurum quarumlibet ordine membra</i>								
6	7	8	9	10	11	12	13	14
5	2	5	3	3	3	5	2	6
<i>Optes ut doceo: sed non sis deses, & anceps.</i>								
15	16	17	18	19	20	21	22	
8	7	4	2	3	4	5	5	
<i>Instanti dabitur, quod tu vis, quod petis, illud</i>								
23	24	25	26	27	28	29	30	
8	3	2	7	2	3	2	5	
<i>Efficies. Res id famatum te dicit ad omnes</i>								
31	32	33	34	35	36			
3	8	5	2	10	2			

*Utu doctrina totum si constituas te.
Carmina subiecta eadem proprus materiam complectuntur,
neque sunt sententia salubris expertia.*

*Tempora labuntur vernantibus indita formis.
Dives te lœdit res tua, nam miser es.
Sperne fluentia, respice, eras ea non tibi fumes.
Multa recondis, cur? ut moriens ea des.
Da celer. est liquidem tutum: da preveniens te.
Do. Baptista de sancto Blasio in repetit. prima rubricæ
Decreti dicit, canones esse ter mille & nonaginta, ponens
tales versus.*

*Si numeres cautè, ter mille capitula lector,
Atque decem novies, Decretum continet in se.
Cause Decreti sunt xxxvj.*

*Sub magni longa Decreti parte secunda,
Sex & triginta causas reperire licebit.
Causæ ipse xxxvj. patent per xxxvj. vocabula, in se-
ptem subiectis versibus posita, ex quibus non tantum nu-
merum, sed etiam principalem materiam cujuslibet facile
cognosces. Quilibet quinque vocabula complectitur,
dempto ultimo, qui sex habet.*

1	2	3	4	5	
Simon a	appellat b	spoliatus c	teste d	libello e.	
6	7	8	9	10	
Infames f	vivens g	successor h	solvo i	regendo k.	
11	12	13	14	15	
Censuram l	testor m	funus n	fanus o	furiousus p.	
16	17	18	19	20	
Monachus q	occidit r	Abbatem s	claustra t	evolens u.	
21	22	23	24	25	
Commendat x	jurans y	pugnans z	heresis a	violatas b.	
26	27	28	29	30	
Sortilegus c	sponsis d	infidels e	serviat f	infans g.	
31	32	33	34	35	36
Macha h	coit i	mente k	dubitans l	gradibus m	vapiente n.

SECUNDA PARS DECRETI,

*Ubi tractantur Cause: quia longè prolixior & difficilior est
reliquis, idè diligentius pro ejus cognitione elaborandum est.*

*Illius profectò obscuritatem pauca elucidatam conspi-
ciet, quisquis hic impressa diligenter
annotaverit.*

a **Simon.** Simoniacus est, & peccatum commit-
tit, qui spiritualia vendit. Damnan-
tur Episcopi, per pecuniam facientes ordinationem,
& tunc lepram, non officium conferre dicuntur. Si-
moniacorum sacramenta effectum gratiæ non habent.
Sacer-

Materia XXXVI. Causarum.

Sacerdotes digniores facilius, quam reliqui à Deo exaudiuntur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod ejus corpori æquiparatur. *cap. interrogo.* Et in fine de crimine concussione tractatur.

- 2 Simonia committitur, si pro ingressu monasterii pecunia exigatur, vel exacta persolvatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet, qui bonis patrimonialibus sustentari potest. *c. Clericos.*
- 3 Simonia an committatur, si præbendæ emantur? Investitura Ecclesiæ à Laicis fieri prohibetur. *c. Salvator.*
- 4 Simonia paterna, an sit ignorantis filio nociva? & ibi tractatur, an pro crimine unius aliter poenam patiatur?
- 5 Simoniacè acquisita Ecclesiæ per patrem, an possit per filium licitè obtineri? Item an possit filius fungi ordinatione, quam paternâ pecuniâ est assecutus?
- 6 Simoniacus est, qui pecuniam largitur, ut eligatur.
- 7 Simoniaci in ordine malè accepto poenitentiam agere non possunt, & ibi principaliter tractatur, an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinibus & dignitatibus recipiendi: & quòd decreta possunt temperari, & canones quandoque relaxari.

Appellat. Appellare non est opus à sententia à non suo Judice lata: quia talis sententia nulla est. *c. in primis. circa fin.* & in prima quæ hujus ij. causæ principaliter tractatur, an ordo iudicialis sit in manifestis observandus? & quòd excommunicatio non est ferenda, antequam causa fuerit examinata. *c. nemo.* & Judex peccatum sibi soli notum damnare non debet. *c. si peccaverit.*

- 2 Appellare possit spoliatus, si ante restitutionem sibi factam accusatori respondere cogatur. Nullus enim debet accusari, dum suis rebus fuit spoliatus.
- 3 Appellandus est calumniator, qui scienter falsa crimina intendit. Prævaricator, qui vera crimina abscondit. Tergiverfator, qui in universum ab accusatione desistit. *§. notandum.* & in hac 3. q. principaliter tractatur, quæ poenâ feriendi sunt, qui in accusatione deficiunt.
- 4 Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædam canonica: & ibi tractatur, an deficientibus accusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.
- 5 Appellatur testimonium sufficiens, quod ore duorum vel trium firmatur, & ibi tractatur principaliter, quot testes requiruntur, non tantum ad convincendum Episcopum, sed etiam contra quemlibet Clericum.
- 6 Appellatio est remedium contra causas vitiatas. Appellatio intra decennium debet interponi. *c. anteriorum.* & ibi de libellis dimissoriis, & de Judicibus, à quibus appellare non licet.
- 7 Appellatur quis altero major, non ratione dignitatis, sed vitæ. *c. quanquam.* Dignitas enim non facit Episcopum, sed vitæ. *cap. non omnes Episcopi.* & ibi tractatur principaliter, an Laici possint Episcopos accusare? Christiani per infideles accusari non possunt: nec Sacerdotes per eos, qui ad sacerdotium prohibentur eligi.
- 8 Appellatur & dicitur accusatio ritè facta, quando fit in scriptis. Et regulariter accusator se debet inscribere ad poenam talionis, præterquam in sex casibus in summa positis.

Spoliatus. Spoliatus & ejectus ante omnia venit reintegranda. *c. reintegranda.*

- 1 Boni à malis semper molestantur.
- 2 Spoliatus & ejectus postquam fuerit restitutus, quas inducias debet habere, antequam cogatur in iudicio respondere: & ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.
- 3 Spoliatis Episcopis, & aliis ad iudicium venientibus, induciæ sunt præstandæ.
- 4 Spoliati communionè Ecclesiæ, & anathematizati, infames, incestuosi, sacrilegi, detractores, & multi

alii sunt ab accusatione repellendi: & ibi dicitur, quòd anathema differt ab excommunicatione. *c. Engeltrulam.*

- 5 Spoliatis & aliis quibuscunque inimici Judices esse non possunt, nec accusatores, nec testes: vox enim inimicorum contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi, quòd testes familiares & domestici, & etiam consanguinei, non sunt contra extraneos producendi.
- 6 Spoliatus & quilibet alius, si adversarium vult convenire, ipsius forum sequi debet. *c. pulsatus.* Nec Episcopi damnari, nec Concilia celebrari possunt sine Papa.
- 7 Spoliati & alii volentes litigare, non debent adversarios suos coram infamibus trahere: quoniam tales, scilicet infames & criminosi, non possunt esse Judices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile. *c. iudices.*
- 8 Spoliationem, vel alium reatum committens Episcopus, à quot Episcopis est iudicandus?
- 9 Spoliatorum & aliorum testes, testimonium dicant de his tantum, quæ præsentialiter & veraciter noverunt. Nec contra absentes sunt producendi. Absentes enim non debent judicari nec accusari.
- 10 Spoliatorum & aliorum testes in uno deficientes, an sint in aliis admittendi? Et accusans de pluribus criminibus, si in uno deficiat, an in aliis admitti debeat?
- 11 Spoliati accusantes suos spoliatores & invasores, ab eis accusari non possunt: quoniam accusati nisi prius se purgaverint, alios accusare non possunt.

Teste. Testes juris dispositione excommunicati non possunt ad accusationem admitti.

- 1 Testis esse non potest, qui ad xiv. annum nondum pervenit.
- 2 Testificantis personam assumere non potest, qui ab accusatione prohibitus est.
- 3 Testis, accusator, & Judex aliquis simul esse non potest.
- 4 Testatur jura, illum non esse à communionem repellendum, qui die statuta ad causam venire non potuit.
- 5 Testis est juris dispositio, deficientem in Episcoporum accusatione non posse de cætero agere, nisi in civili & proprio duntaxat negotio.

Libello. Libello famoso utentes, & ipsum contra aliquem scribentes, qualiter puniendi sunt?

- 1 Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus, tribus citationibus debet in jus evocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.
- 2 Libelli famosi scriptor, aut aliter criminofus, an admittatur in iudicio per procuratorem?
- 3 Libellus accusatorius si in Episcopum datur, id est, si Episcopus accusetur, ejus causa à XII. Episcopis audiatur.
- 4 Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina spontè confitentes, non debent ad accusationem admitti. *c. illi.* Et ibi habetur, quòd nec qui parit, est amicus: nec qui verberat, est inimicus. *c. non omnis.*
- 5 Libellum famosum in alterum scribens, aut alteri crimen inferens, quæ poenâ ferietur, si crimen illatum non probetur?

Infames. Infames, excommunicatos, & criminofos à Sacerdotum accusatione jus repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames. *c. infames.*

- 1 Infamis est quodammodò Episcopus & reprehendendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse confessum: & ibi dicitur, quòd Episcopis alios accu-

Materia XXXVI. Causarum.

- accusantibus non creditur, nisi probent, quod obijciunt.
- 3 Infamem quodammodò dicimus, & reprehendendum, qui ponit faulem in messem alienam. *cap. 1. Et ibi dicitur, quòd alicui alterius parochianum judicare non licet. Et quot civitates unaquæque provincia habere debeat. c. scitote. Et quòd Episcopus judicio Primatis, & non aliorum, se subicere debet.*
 - 4 Infamia, aut criminalis accusatio, si imponatur Episcopo, id est, si Episcopus criminaliter accusetur, & Episcopi comprovinciales de causa cognoscetes sint in sententia ferenda discordes, quid juris?
 - 5 Infamis esset quodammodò, & reprehendus Judex, qui vellet reum cogere ad probandum, accusatore in probationibus deficiente: quia negativa per rerum naturam est improbabilis. *c. accusator.*
- Vivens.** Vivens si adhuc sit Episcopus, alius sibi succedere non valet, nec in ejus locum subrogari: quòd verum est, nisi esset depositus, vel de licentia Papæ renunciasset, aut per ambitionem se ad aliam Ecclesiam transfuisset. Episcopo autem ægotanti, aut nimia senectute gravato, dandus est Coadjutor. Episcopus Ecclesiam suam deferere non debet. *c. sicut vir.* nec etiam est à suis subditis relinquendus. *c. denique.* Prælati duo in una Ecclesia esse non debent. *c. in apibus.* B. Augustinus accessit, & non successit Valerio Hipponensi Episcopo. *c. non autem.*
- 2 Vivens Episcopus aut Sacerdos, qui pro ægritudine à Missarum celebratione abstinuit, an possit celebrare recuperatà sanitate? Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.
- Successor.** Successor an possit eligi ab Episcopo vivente, hoc est, an successorrem sibi possit Episcopus eligere? Et ibi habetur, quòd locus regiminis est fugientibus offerendus. Et episcopari potest, qui prodesse desiderat. *c. qui Episcopatum.*
- 2 Successor Episcopi mortui non est eligendus munerum datione, aut amicorum patrocinii.
 - 3 Successor Episcopi an post electionem teneatur juramentum præstare pro indemnitate Ecclesiæ.
 - 4 Succellus seu prosper eventus denegatur Clericis, qui ante sententiam suspensionis vel depositionis à suo Episcopo discedere præsumunt. In tales enim ferenda est censura.
 - 5 Succellus non continget Episcopo à sede Apostolica vocato, si ad propria revertatur, nisi priùs fuerit purgatus, & Apostolicis literis munitus.
- Solve.** Solve, & solvi procura teipsum, ó Prælate excommunicate: aliàs non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.
- 2 Soluti sunt Clerici unius Provinciæ à Prælate alterius: adèd quòd Archiepiscopus, Primas, vel Patriarcha Clericos alterius provinciæ non potest ordinare.
 - 3 Solvere vel dampnare subditos suffraganei non licet Archiepiscopo, illo inconsulto. Solvit Papa ab aliis excommunicatos: & cujuslibet Ecclesiæ Clericos potest ordinare. Est enim ordinarius Ordinariorum. *c. cuncta per mundum.*
- Regendo.** Regendo unamquamque parochiam, & res ipsius disponendo, facit Episcopus quod debet. *c. regenda. & c. noverint.* Regendi sunt subditi per Episcopos visitantes: ut *c. placuit.*
- 2 Regendi officium Episcopus transgreditur, si bona Ecclesiarum usurpare nititur: quamvis de illis precarias facere possit.
 - 3 Regendi sunt subditi sine exactionibus. Et ibi de cathedralico, quantum nomine ipsius valeat Episcopus habere.
- Censuram.** Censuram formidare debent, qui Clericos ad Judices seculares trahunt. *c. inolitq. & c. placuit.* Et ibi de conjuratoriibus, & eorum punitione.
- 2 Censurà ligatus, id est, excommunicatus vel suspensus, celebrans, est depositione dignus.
 - 3 Censura sive justa, sive injusta, est timenda. Censurà ligati sunt vitandi plus quam pagani. *cap. ad mensam.* Censurà Ecclesiastica ferri debet, & ore demonum discerpi, qui suo Episcopo est inobediens. *cap. absit.* Censuram ex ira proferens graviter delinquit. *cap. ira. & cap. cum apud.* Censura, sive sententia, vel judicium quatuor modis pervertitur. *cap. quatuor modis.* Censurà feriendi sunt, & Judæ proditori comparandi, qui veritatem negant & occultant. *cap. quisquis. & cap. abiit Judas.* Censura, sive sententia injustè prolata viribus caret. Episcoporum præceptis non semper obediendum est. Censurà seu anathematis forma habetur in *c. debent.*
- Testor.** Testari seu testamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur Clericis proprium habere? Clericis causas agere non licet. *cap. duo sunt genera Christianorum.*
- 2 Testamenta condentes Clerici, an possint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis Ecclesiæ acquisiverunt? Testatur multiplex canon, illos esse graviter puniendos, qui res & prædia Ecclesiastica invadunt. De bonis Ecclesiæ quatuor sunt portiones faciendæ. *c. quatuor.* Et ipsarum rerum alienatio an sit permilla? *c. sine exceptione. & c. terridas.* Liberti Ecclesiæ an possint ab ea discedere? Res sacræ ex quibus causis alienari valeant? *c. auriarum habet Ecclesia.* Pauperibus est providendum. *c. gloria Episcopi.*
 - 3 Testamentum an facere possint illi, qui priùs nihil habentes, tempore suæ administrationis aliqua acquisiverunt, & quid juris de talibus bonis?
 - 4 Testamenta an facere possint Clerici, de bonis ex suis & rebus Ecclesiæ quæsitis?
 - 5 Testamenta facere de rebus Ecclesiæ, an sit permillum Sacerdotibus? Et quis succedat eis ab intestato?
- Funus.** Funera & exequias suas celebrare, & decimas solvere, ubi debent illi, qui se de una diocesi aut parochia ad aliam transfulerunt.
- 2 Funerandi jura an possint præscribi? Funera, i. e. corpora mortuorum ubi debent sepeliri? Et an pro sepultura aliquid possit exigi? Funerum, id est, mortuorum animæ quatuor modis solvantur. *c. anima.* Funera, id est, corpora mortuorum deslenda non sunt. *c. quam præposterum.*
- Fœnus.** Fœnus sive usuram quodammodò committit, & peccat, qui ultra debitum exigit. *c. quod debetur.* Et ibi principaliter tractatur, an Clerici possint sua repetere, & pro illis litigare?
- 2 Fœnerarià causà, sive criminali, aut etiam civili, an possint produci testes domestici? Et an Clerici possint pro sua Ecclesia testificari?
 - 3 Fœnus seu usura committitur, si præter sortem aliquid exigitur.
 - 4 Fœnora seu usuras nec Clericis nec Laicis licet exercere.
 - 5 Fœnora seu usuræ an sint aptæ, ut inde fiant elemosynæ?
 - 6 Fœneratores & usurarii veram pœnitentiam agere non possunt, nisi restituant quæ rapuerunt.
- Furiosos.** Furiosos punire non decet ex his, quæ faciunt, cum sint mente alienati, & ibi habetur de Loth & aliis ebriosis.
- 2 Furiosus Clericus quodammodò comparandi essent, si pro patrocinii impensis munera exigere vellent.
 - 3 Furioso Judex comparari posset, qui ex mulieris confessione Clericum condemnare vellet. Regulariter enim

Materia XXXVI. Caufarum.

enim mulieres contra Clericos testimonium ferre non possunt.

- 4 Furioli quodammodò sunt Ecclesiæ ministri, qui diebus dominicis & feriatis causas tractare volunt.
- 5 Furioso similis dici possit Judex, qui neganti purgationem indiceret, nisi infamia laboraret.
- 6 Furoris quodammodò plena res esset, si à ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Jura-menta quædam sunt irritanda, quædam relaxanda. *c. auctoritatem. & c. alius.* in quo c. habetur, quòd solus Romanus Pontifex Regem Franciæ tanquam inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas servanda non est.
- 7 Furiosè procederetur, si Diaconus vel Presbyter sine concilii examinatione deiceretur.
- 8 Furore quodam plenus censetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus, & in judicio confessus vel convictus, postea præsumit offerre, & in ordine suscepto ministrare: quòd verum est de crimine depositionem inducente.

1 Monachus. Monachus an possit licite officia populis celebrare, pœnitentiam dare, & baptizare? Decimæ de consensu Episcopi Sacerdotibus dari debent. *cap. revertimini.*

- 2 Monachi an possint in suis Capellis Presbyteros instituere?
- 3 Monachorum & Ecclesiarum jura, an per præscriptionem tolli possint?
- 4 Monachi an possint præscribere contra Ecclesias & Prælatos seculares?
- 5 Monachi & Prælati res Ecclesiæ suâ auctoritate repetere non valent.
- 6 Monachi, Episcopi, & alii Prælati, si suâ auctoritate usurpant, quæ ad se pertinere putant, an cadant à causa?
- 7 Monachi & Abbates an possint retinere Ecclesias, decimas, & jura patronatûs de manibus Laicorum sibi concessa, sine Episcopi consensu? Et ibi habetur, quòd Episcopus habet dispositionem omnium Ecclesiarum, quæ in sua diocesi constituta sunt. *c. omnes basilicæ.* Et etiam ibi plenè de jure patronatûs. *cap. quicumque. cap. filii. cap. decernimus.*

1 Occidit. Occidit seipsum spiritualiter, qui à voto resilit.

- 2 Occidit quodammodò temporaliter seipsum, qui suum resignat beneficium. Sed si in infirmitate resignavit, an sit ei restituendum, postquam convalescit? Et ibi habetur, quòd ante probationem triennii nullus in monasterio debet suscipi.
- 3 Occidit animam suam Monachus ad propria rediens, postquam se & sua monasterio tradidit.
- 4 Occidens vel percutiens Clericos diabolo suadente, est excommunicatus ipso jure. *c. si quis suadente diabolo.* Et ibi habetur, quòd Ecclesiæ concessa non sunt revocanda: & qui talia aufert, sacrilegium committit: & Ecclesiæ immunitas non est violanda.

1 Abbates. Abbates aut Monachos factos Episcopos jus obligat ad relinquendum, quòd antè habuerunt, monasterio: quòd post, Ecclesiæ propriæ. *c. statutum.*

- 2 Abbates sunt à propriis fratribus eligendi, & non ab Episcopis. Abbates repellere non est permissum Monachis: neque commatres facere. Abbates & Monachos possunt Episcopi visitare, & conditiones exigere tempore dedicationis constitutas. Abbates & Monachi cum Sanctimonialibus habitare non debent, quia sexuum commixtio est periculosa. *c. diffiniimus.*

1 Clauftra. Clauftra sive religionem intrare volentibus Clericis, non est à suo Episcopo denegandus ingressus.

- 2 Clauftrum ingredi Clericis permittitur, etiam Episcopo invito.

T O M. I.

3 Clauftrum unum petere altero derelicto, an sit permissum Monachis regularibus Canonicis, sine permissione Abbatum.

1 Volentes. Volentes & spontaneos monasterium intrantes pueros, an cogant jura religionis propositum tenere. Voluntariè puellæ virginitatis propositum suscipientes, nuptias eligere non possunt.

- 2 Voluntate patris spretâ, si filius religionem ingreditur, an à patre revocari possit?
- 3 Voluntariè habitum religionis suscipientes, illum deserere non possunt: sed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.
- 4 Volentes religiosi ad arctius monasterium transire, non sunt impediendi.

x Commendat. Commendatam unam Ecclesiam potest habere Clericus in altera intitulatus. Commendandi sunt Clerici, qui in una, & non in pluribus Ecclesiis volunt conscribi. Et ibi habetur, quòd duobus Episcopatibus potest quandoque quis præfici. *c. relatio.*

- 2 Commendandi non sunt Clerici, qui sine literis dimissoriis de una Ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale contrahitur inter Curatum & Ecclesiam suam, quæ non debet esse scortum. *c. sicut.*
- 3 Commendatio nulla, sed potius vituperium est Clericis, qui secularium negotiorum procuratores esse volunt.
- 4 Commendandi sunt Clerici, qui vestibus sibi congruentibus utuntur, unguenta & fulgida vestimenta fugientes.
- 5 Commendare non debemus Clericum: qui à suo Episcopo depositus, Imperatorem aut Judicem secularem adit.

1 Jurans. Jurans verum non peccat: sed secus, si pejerat, & per creaturas jurare non licet.

- 2 Jurans falsum, quòd putat verum, an sit perjurus? Quot comites habeat juramentum? & quot sunt genera mendacii?
- 3 Perjurum Prælatum & criminofum ante sententiam definitivam derelinquere non licet.
- 4 Juramenta illicita an sint servanda?
- 5 Pejerare & contra juramentum suum venire, qui cogit asequem, licet perjurus non sit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur jurare? Et ibi ponitur forma juramenti fidelitatis. *c. de forma.*

1 Pugnas. Pugnas committere seu militare, an sit peccatum?

- 2 Pugna sive bellum quòd dicatur justum.
- 3 Pugna an debeat committi pro repellenda sociorum injuria?
- 4 Pugna non semper est exercenda contra malos. Mali enim sunt quandoque à bonis tolerandi, & non abjiciendi. Quædam tamen mala sunt repellenda & punienda, quædam toleranda. Mali sunt medicinali severitate ad bonum cogendi, ut Nabuchodonosor. Et hæretici etiam inviti sunt ad salutem trahendi. Pugnas & bellis sunt coercendi Ecclesiasticæ religionis inimici.

5 Pugnas seu bella qui Deo auctore gesserunt, præcepta non occidendi minimè transgressi sunt. Et ibi, an mali sint occidendi? Habens gladii potestatem potest occidere, si hoc faciat amore justitiæ.

- 6 Pugna & coactio est exercenda in malos, ut teneant bonum jam susceptum. Non autem sunt ipsi mali ad bonum non susceptum cogendi.
- 7 Pugna si justa sit, possunt hæretici & omnes hostes licitè suis rebus spoliari.
- 8 Pugna seu bellum an possit per Clericos committi? & an possint Clerici arma sumere? Qui sacramenta Dei tractant, judicium sanguinis agitare non debent.

n

Materia XXXVI. Causarum.

- a** **Hæresis.** Hæresis quælibet ab Ecclesia Romana destruitur. Hæreticus an possit alium excommunicare, privare, vel sententia notare? Excommunicatus alium excommunicare non potest. Hæreticorum consortia, & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.
- 2** Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viventes & non mortuos, an ligare possit vel solvere?
- 3** Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris? Excommunicandi sunt, qui corrigi nolunt: & etiam illi, qui duas uxores habent: testes falsi, homicidæ, & multi alii. Hæreticorum tandem variae species ponuntur.
- b** **Violatas.** Violatas Romanorum Pontificum censuras, à nullo decet esse. Violantes sacros canones in Spiritum Sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed servanda Sanctorum statuta, & eorum regulæ in Synodo constituta.
- 2** Violari non debent privilegia Ecclesiarum: nec Archiepiscoporum. Violans civitates & occidens suos Praefules, Episcopali dignitate privatur. *c. ita nos.*
- c** **Sortilegus.** Sortilegus quis sit: sive qui dicantur sortilegi?
- 1** Sortilegum esse, an sit peccatum? sortibus an sit credendum?
- 2** Sortes, sive divinationes à quibus exordium sumpserunt.
- 3** Et de multiplici genere divinationis: & quot modis demones futura prænoscent.
- 4** Sortilegi, vel divinatores an sint excommunicandi, si cessare noluerint? Sortilegia, & magicam artem debent Episcopi eliminare. Sortilegiis, vel maleficiis nullo pacto debent Sacerdotes operam dare, aliàs abjiciendi sunt.
- 5** Sortilegus, vel alius ab Episcopo excommunicatus, an per alium, ipso inconsulto, possit absolvi? Et an Presbyteri possint reconciliare poenitentes? Poenitentia morientibus non est deneganda, etiam à simplici Sacerdote.
- 6** Sortilegis & aliis morientibus non est poenitentia imponenda, sed bene innotescenda. In poenitentibus imponendis multa sunt consideranda. Melius est Sacerdotem poenitentiam imponentem esse nimis misericordem, quam nimis severum. Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies, menses, & annos Paganorum ritu observant.
- d** **Sponsis.** Sponsis Dei, se Deo dedicantibus, & virginitatem voventibus, nuptias contrahere non licet. Sponsalia de presenti, sive matrimonia per voventes solemniter contracta, non tenent.
- 2** Sponsa viuis, an possit à suo sponso recedere & alii nubere? Sponsa sine consensu sponsi, & e contra, religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem: secus ante. Sponsalia vera an fuerint inter Joseph & Mariam? Sponsam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de Raptu.
- e** **Infidis.** Infidis seu infidelibus conjugium contrahere licet: & inter eos dicitur esse matrimonium, licet non sit ratum. Infidelis uxor virum cogens ad malum, licet dimittitur. Infidelium, ut Judæorum, convivium, & etiam conjugia sunt à Christianis vitanda.
- 2** Infidelium unus, si convertatur ad fidem, altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem conversus alii se copulare?
- 3** Infidelis, qui ante baptismum unam uxorem habuit, & post baptismum, bigamus est censendus, nec potest esse Episcopus. *c. acutus. ibid.*

- f** **Serviat.** Servire adstrictus, ut puta servus, si contrahat cum libera, quæ per errorem eum putabat liberum, non est inter eos conjugium, quia error personæ & conditionis impediunt & dirimunt: secus autem est de errore fortunæ & qualitatis.
- 2** Servum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere: secus si ignoranter. Servi possunt matrimonia contrahere.
- g** **Infans.** Infans proprius, si teneatur à patre in sacro baptisinate, licet per tale factum suæ uxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipsa uxore separabitur, nisi ad servandam continentiam possit induci.
- 2** Infantes sponsalia contrahere nequeunt, quia in illa ætate contentire non possunt.
- 3** Infantes, sive filii spirituales, vel adoptivi, an possint naturalibus per matrimonium conjungi?
- 4** Infantes, sive filium aliquem non debet uxor simul cum viro suo in baptisinate suscipere, *sup. fil.* quia esset ejus commater. Et ibi dicitur, quod non potest quis ducere in uxorem relictam compatris suæ uxoris: nec etiam duas commatres.
- 5** Infantibus si conceditur nuptias contrahere, ipsorum & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debent clam fieri, sed publicè, & sic non debent esse clandestina. Tandem instruuntur Judices ad cuncta rimandum.
- h** **Mœcha.** Mœcha sive adultera, & ab aliquo per adulterium polluta, an possit per eum duci in uxorem? Et ibi matrimonia secunda conceduntur. *c. quod si dormierit.*
- 2** Mœcham sæpè mulierem efficit coactio, & ideo nulla mulier est cogenda nubere, quia in matrimonio animus plenâ libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro uxorem deserere, ut fecit Lotharius.
- 3** Mœchiæ notam an dicantur incurrere filii & filiæ, qui post sponsonem parentum cum aliis contrahunt: hoc est, an filii & filiæ post promissionem & sponsonem parentum suorum possint licet cum aliis contrahere?
- i** **Coit.** Coire solita (ut est meretrix) potest in uxorem duci, si de ejus correctione spes habetur. Coitus sive fornicationis causâ potest uxor dimitti.
- 2** Coitus sive incontinentiæ causâ ducta, an sit conjux appellanda? Abortum procurantes an sint homicidæ?
- 3** Coitui, sive copulæ conjugali apta puella, si habet patrem servum, & avum liberum, in matrimonio contrahendo sequatur de honestate arbitrium avi, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum sit servus.
- 4** Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere: vivente enim uxore ex quacunque causa, neque ex ancilla, neque ex alia, licet prolem procreare. Mœchiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. *c. meretrices.*
- 5** Coire coacta & per violentiam accepta an perdat pudicitiam & virginitatem? Carnis virginitas non servatur, si mens corrumpitur. Viro uxorem, extra fornicationis causam, derelinquere non licet.
- 6** Coiens vir cum alia, & sic adulter, uxorem adulteram dimittere non potest.
- 7** Coitus, seu fornicationis causâ dimittens uxorem, eâ vivente aliam ducere non potest. Coitus contra naturam, & cum personis conjunctis, est gravissimum peccatum.
- 8** Coitum, sive incontinentiam incurrere non debet aliquis, ut aliqua ad fidem convertatur. Et sic non licet ducere uxorem infidelem sub ea conditione, ut convertatur & fidelis efficiatur.
- k** **Mente.** Mente seu voluntate mulier cupit, ut fiat mater, & habeat liberos, tamen ejus vir

Materia XXXVI. Causarum.

- vir est frigidus & maleficiatus, an propter hoc sic ab eo separanda?
2. Mens & voluntas est mulieri, post mortem viri, cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit: an possit? Viro uxorem dimittere propria auctoritate & sine iudicio Ecclesie non licet, neque eam occidere. *c. admonere.*
 3. Mentis seu cordis sola contritione, absque oris confessione, an possint peccata deleri, & utrum possimus Deo satisfacere? Illam questionem prolixè tractat Gratianus, ejus occasione interserens tractatum de penitentia, septem distinctiones continentem.
 4. Mentis serupulo cessante, an possit maritus tempore orationis & penitentiae uxori debitum reddere? Et ibi habetur, quòd tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.
 5. Mens & voluntas est viro continentiam vovere. Non potest hoc facere sine consensu uxoris tacito vel expresso, nisi sit sponsa nondum cognita. Mulier viro debet subesse, cum vir sit caput mulieris. *c. haec imago.*

- 1 Dubitans.** Dubitans uxor de morte mariti, & credens, illum esse mortuum, si contrahat cum alio, an dicatur rea adulterii?
- 2 Dubitans mulier de morte mariti, si cum alio contrahit, & postea maritus ejus rediit, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere?

- m Gradibus.** Gradibus consanguinitatis nobis contingentes mulieres non possimus ducere in uxores. Quare constitutum fuit, ne consanguineae ducantur.
- 2 Gradu consanguinitatis uxori contingentem non licet uxorem ducere.

- 3 Gradus consanguinitatis & affinitatis secundum decreta usque ad septimam generationem habent prohibitionem: hoc est, quòd ratione consanguinitatis & affinitatis prohibitum est matrimonium usque ad septimum gradum.
- 4 Gradus VI. consanguinitatis quare prohibitus est secundum canones.
- 5 Gradus consanguinitatis quomodo computandi sunt.
- 6 Gradibus prohibitis conjuncti ad quorum accusationem vel testificationem sunt separandi. Et ibi de juramento separationis & reconciliationis. Et de juramento eorum, qui consanguinitatem probant. *c. de parentela.*
- 7 Gradu prohibito conjuncti, si ad invicem carnaliter commisceantur, filii ex tali incestuoso coitu procreati, non sunt filii appellandi.
- 8 Gradus consanguinitatis & affinitatis quis dicatur esse dispensabilis: id est, quo gradu possit dispensari cum consanguineis & affinis?
- 9 Gradu prohibito conjuncti (licet fortè sententia pro matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio, vel contra ipsum lata potest retractari veritate comperta, quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem judicatam. Et ibi dicitur, sententiam etiam Romani Pontificis in melius posse mutari. *c. sententiam.*
- 10 Gradus affinitatis (sive ipsa affinitas) in superstite non deletur. Item soboles, ex secundis suscepta nuptiis, consanguineis prioris viri copulari non debet, secundum decreta, sed hoc corrigitur per *c. non debet. de consang. & affin.*

- n Rapiente.** Rapiente virginem per vim ab aliquo, raptus committi dicitur.
- 2 Rapiens violenter puellam, potest illam peracta penitentia in uxorem ducere. Et sic rapta raptori jure canonico nubere potest. *c. denique. & melius extrà de rap. c. cum causa. cum similibus.*

